

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pořízení závěti a role svědka

Občanský zákoník upravuje několik základních způsobů pořízení závěti. Na jedné straně máme vysoce formalizovanou závěť v podobě notářského zápisu a na druhé straně spektra naopak nejméně formální závěť sepsanou vlastní rukou. Zhruba uprostřed pak stojí tzv. allografní závěť, tedy závěť sepsaná jinak než vlastní rukou (například na počítači, na stroji či rukou jiné osoby), u jejíhož pořízení se vyžaduje přítomnost dvou svědků. Právě postavení a nároky na svědky pořízení závěti jsou přitom postupně upřesňovány judikaturou.

Obecně k pořízení závěti

Pořízení závěti není samozřejmě nutností, resp. povinností, neboť občanský zákoník obsahuje úpravu dědění ze zákona, kdy majetek zůstavitele přechází primárně na nejbližší členy jeho rodiny. Ze zkušenosti lze však **pořízení závěti doporučit, neboť přinejmenším snižuje pravděpodobnost sporů a neshod, které často po smrti zůstavitele nastanou mezi jeho blízkými.**

Když nic jiného, může závěť v případě existence rozsáhlejšího majetku zůstavitele a více možných dědiců **eliminovat vznik nepraktických spoluvlastnických vztahů**, které se nezdá dříve či později stanou předmětem sváru. Jinými slovy – pokud zůstavitel disponuje více majetkovými hodnotami, je z mého pohledu vhodnější mezi dědice rozdělit tyto majetkové hodnoty tak, aby v ideálním případě každý z dědiců obdržel jednou či více celých majetkových hodnot. Takový způsob vypořádání majetku totiž bude pravděpodobně vyvolávat menší rozpory než standardní zákonná dědická posloupnost, při níž se mohou (v případě absence následné dohody dědiců mezi sebou) všichni stát podílovými spoluvlastníky veškerého majetku.

Složitější situace pochopitelně panuje v případě, že zůstavitel má jedinou významnější majetkovou hodnotu, případně má méně významnějších majetkových hodnot, než kolik má nejbližších dědiců. Ovšem i v případě, že není co „porcovat“, může zůstavitel stále předejít budoucím sporům, resp. se o to alespoň pokusit. I varianta, že některý z nejbližších dědiců (například jeden z potomků) obdrží nejvýznamnější majetkovou hodnotu (například zůstavitelův byt či dům) a ostatní potomci obdrží jinou kompenzaci (budou například vyplaceni nabyvatelem onoho bytu či domu), může totiž zajistit relativně klidné rodinné vztahy. Jakkoli se totiž dědicům nemusí vypořádání učiněné zůstavitelem líbit, **stále se jedná o vypořádání provedené z pozice určité authority**, kterou by měli dědicové (zpravidla potomci) respektovat.

Naopak postoj, kdy zůstavitel pro případ své smrti žádnou závěť nepořídí a spoléhá se to, že se jeho dědicové v rámci dědického řízení dohodnou, případně se nespolehá na nic a je mu zkrátka jedno, co se po jeho smrti strhne za boje, lze označit za poněkud lehkovážný, ne-li nezodpovědný.

Proto lze obecně doporučit, aby se každý pokusil svůj majetek vypořádat již za života, neboť tím přinejmenším zvýší pravděpodobnost, že se jeho nejbližší krátce po jeho smrti nerozhádají kvůli majetku, což je bohužel dost častý scénář.

Forma závěti a role svědků

Vrátíme-li se k formě závěti, obecně **lze doporučit pořízení závěti ve formě notářského zápisu.** Notář by měl totiž zajistit, že závěť bude platná a bez vad. Nadto je pak závěť oficiálně evidovaná, což pochopitelně vylučuje, že by se ztratila, jak se tomu může stát u „šuplíkové“ závěti. U té totiž hrozí skutečné ztracení, kdy ji někdo může omylem zlikvidovat zejména při vyklízení bydlště zůstavitele, nebo může být „ztracena“ rukou nespokojeného dědice, který ji najde a zjistí, že při dědění ze zákona na tom bude lépe než dle nalezené závěti.

Pokud bude mít závěť formu listiny nesepsané vlastní rukou, bude třeba přítomnosti dvou svědků. Jakkoli se přitom může zdát, že u svědků postačí, když se na listinu podepíší společně se zůstavitelem a tím jejich role končí, rozhodně to tak jednoduché není. Být svědkem pořízení závěti s sebou nese určitou zodpovědnost, kterou nelze podceňovat.

Základem je, že zůstavitel musí **před dvěma svědky současně přítomnými výslovně prohlásit, že listina obsahuje jeho poslední vůli** a že svědkové se zúčastní pořizování závěti takovým způsobem, **aby byli s to potvrdit, že zůstavitel a pořizovatel jsou jedna a táž osoba.**

Pozici svědků, resp. nároky na ně kladené pak dále upřesňuje judikatura Nejvyššího soudu ČR z poslední doby.

Již dříve Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ve věci spis. zn. 21 Cdo 2704/2017 ze dne 4. července 2018 mimo jiné konstatoval, že není vadou závěti, pokud byla učiněna před vyšším počtem svědků, než stanoví zákon, kdy nadbytečná přítomnost většího než zákonem požadovaného počtu svědků (tj. přítomnost tří a více svědků) a připojení jejich podpisu na závěti nemá zásadně negativní (ani pozitivní) dopad na platnost závěti. Mohla by se však projevit i kladně, kdyby mezi svědky závěti byla osoba, která takovou funkci nemůže vykonávat. Pak by požadovaný počet nevyloučených svědků mohl být naplněn právě díky přítomnosti svědka „nadbytečného“.

Rolí svědků se pak Nejvyšší soud ČR zabýval znovu ve svém rozhodnutí ve věci spis. zn. 21 Cdo 1706/2018 ze dne 20. srpna 2018, kdy řešil, **zda je úkolem svědků závěti, kterou zůstavitel nenapsal vlastní rukou, potvrdit totožnost zůstavitele jako osoby, jež závěť pořídila.**

V této souvislosti Nejvyšší soud ČR odkázal na předchozí úpravu a s ní související rozhodovací praxi, podle níž je nezbytné, aby ten, kdo byl povolán jako svědek a kdo má z tohoto důvodu allografní závěť podepsat, **neměl žádné pochybnosti** - bez zřetele na skutečný obsah listiny a případné svědkovy vlastní poznatky a názory o obsahu listiny nebo na to, zda byl seznámen s obsahem závěti - **o tom, že zůstavitel v listině uvedl poslední vůli (tedy že jde o závěť), a aby svědek z projevu zůstavitele nepochybně věděl, že zůstavitel v závěti skutečně vyjadřuje svoji poslední vůli (tedy že jde o jeho závěť a že ji činí svobodně a vážně).**

Pro praxi to znamená, že pokud se někdo nachází v roli svědka, měl by věnovat zvýšenou pozornost tomu, zda dal zůstavitel jednoznačně najevo, že předmětná listina obsahuje jeho poslední vůli, a zda ji podepisuje skutečně osoba, o jejíž poslední vůli se má jednat.

Nejjednodušší tedy bude, pokud bude svědek zůstavitele osobně znát. Jinak by totiž měl (aby se zodpovědně zhostil své role) požadovat prokázání totožnosti zůstavitele.

Nelze totiž vyloučit, že kterýkoli svědek porřízení závěti bude dříve či později předvolán k soudu, kde bude právě na tyto dva okruhy dotazován. Pokud by přitom nebyl schopen tyto skutečnosti potvrdit, způsobí tím neplatnost závěti. **Je-li tedy někdo požádán, aby byl svědkem porřízení závěti nesepsané vlastní rukou, je tím na něj kladena vysoká zodpovědnost vůči zůstaviteli i jeho dědicům**, neboť právě na jeho vnímání událostí závisí platnost či neplatnost závěti. S ohledem na to, že mezi porřením závěti a úmrtím zůstavitele, resp. projednáním pozůstalosti může uplynout i velice dlouhá doba, lze jen doporučit, **aby si svědek učinil z průběhu porřízení závěti poznámky či si jinak zafixoval podstatné okolnosti** pro případ, že je bude nucen třeba i za několik let reprodukovat.

JUDr. Jakub Celerýn
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář](#)

Kováků 554/24
150 00 Praha 5

Tel.: + 420 296 368 350
Fax: + 420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)